

Πολιτιστική Εταιρεία Πανόραμα
και Αρχείο (ΑΠΑΝ) aran.gr

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ
Ιανουάριος – Μάρτιος 2019

Η Γαλλική Επανάσταση
1789-1794, 1794-1799

Γιάννης Μαυρικός, μελετητής της
μεσαιωνικής Δύσης

Σημειώσεις Διαλέξεων Β' Μέρος: ΤΑ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ 2ο ΠΑΡΙΣΙ - ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

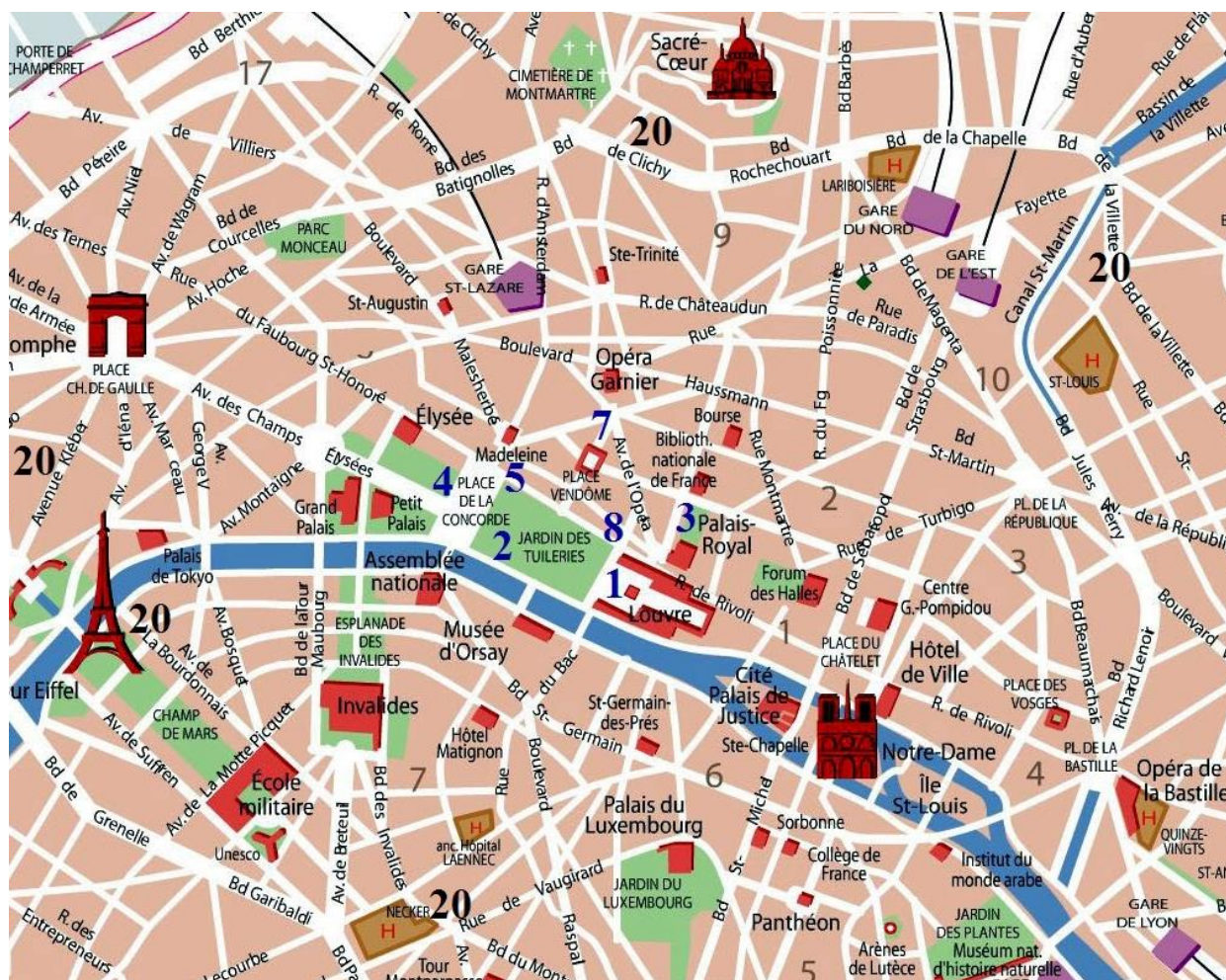
Χρησιμοποίησαμε αυτό το χαρτογράφημα του Παρισιού για να το σημαδέψουμε: προσθέσαμε δηλαδή αριθμούς και την συσχέτισαμε με ένα υπόμνημα. Επαναλαμβάνεται τμηματικά και σε μεγέθυνση ώστε να διαβάζεται ευκολότερα. Εδώ: κυκλώσαμε την θέση της σημερινής πλατείας της Βαστίλης, όπου υψωνόταν το φρούριο-σύμβολο της βασιλικής απολυταρχίας. Η κατάληψή του το μεσημέρι της 14ης Ιουλίου 1789 από το επαναστατημένο πλήθος συμβολίζει την έναρξη της Επανάστασης (αριθμός 11 στον «σημαδεμένο» χάρτη παρακάτω).

Ο Σηκουάνας / la Seine χωρίζει την πόλη σε «Δεξιά όχθη» / Rive Droite (όπου το Λούβρο) και «Αριστερή όχθη» / Rive Gauche (όπου η Σορβόνη, το Καρτιέ Λατέν, το Σαιν Ζερμαίν ντε Πρε κλπ).

Από την Αριστερή όχθη άρχισε η ανάπτυξη της ρωμαϊκής πόλης, που ονομάστηκε *Lutetia Parisiorum* μετά την κατάληψη της περιοχής από τους Ρωμαίους (το 52 π.Χ.). Στο κέντρο του Σηκουάνα: τα δύο νησάκια, όπου αναπτύχθηκε το μεσαιωνικό Παρίσι και τα διοικητικά του κτίσματα. Το ένα νησάκι είναι του Αγίου Λουδοβίκου / Île Saint-Louis. Το άλλο είναι το Νησί της Πόλεως / Île de la Cité, όπου η Notre-Dame de Paris (φωτ).

Τμήμα 1 του χάρτη Α: Τόποι-μνημεία αρ. 1-8 στην Δεξιά όχθη

1 ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ (Ανάκτορα) (Palais de Tuileries). Βρισκόταν ανάμεσα στις πτέρυγες Μερσάν και Φλορ που σήμερα αποτελούν μέρος του Μουσείου του Λούβρου. Τον Οκτώβριο του 1789, ο Λουδοβίκος ΙΣΤ΄ αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τις Βερσαλλίες και να εγκατασταθεί εδώ, μετά από απαίτηση του επαναστατημένου Παρισιού. Ο βασιλιάς παρέμεινε μέχρι την 10η Αυγούστου του 1792, όταν μεταφέρθηκε αιχμάλωτος της Επανάστασης στο Φρούριο του Τάμπλ / Tour du Temple (ήταν ο Πύργος των Ναϊτών Ιπποτών, κτίσμα του 1240, που κατεδαφίστηκε το 1808). Στην συνέχεια, ο Κεραμεικός έγινε η έδρα της Συμβατικής Συνέλευσης. Εδώ συνεδρίαζαν επίσης η Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας και η Επιτροπή Γενικής Ασφαλείας την περίοδο της Τρομοκρατίας.

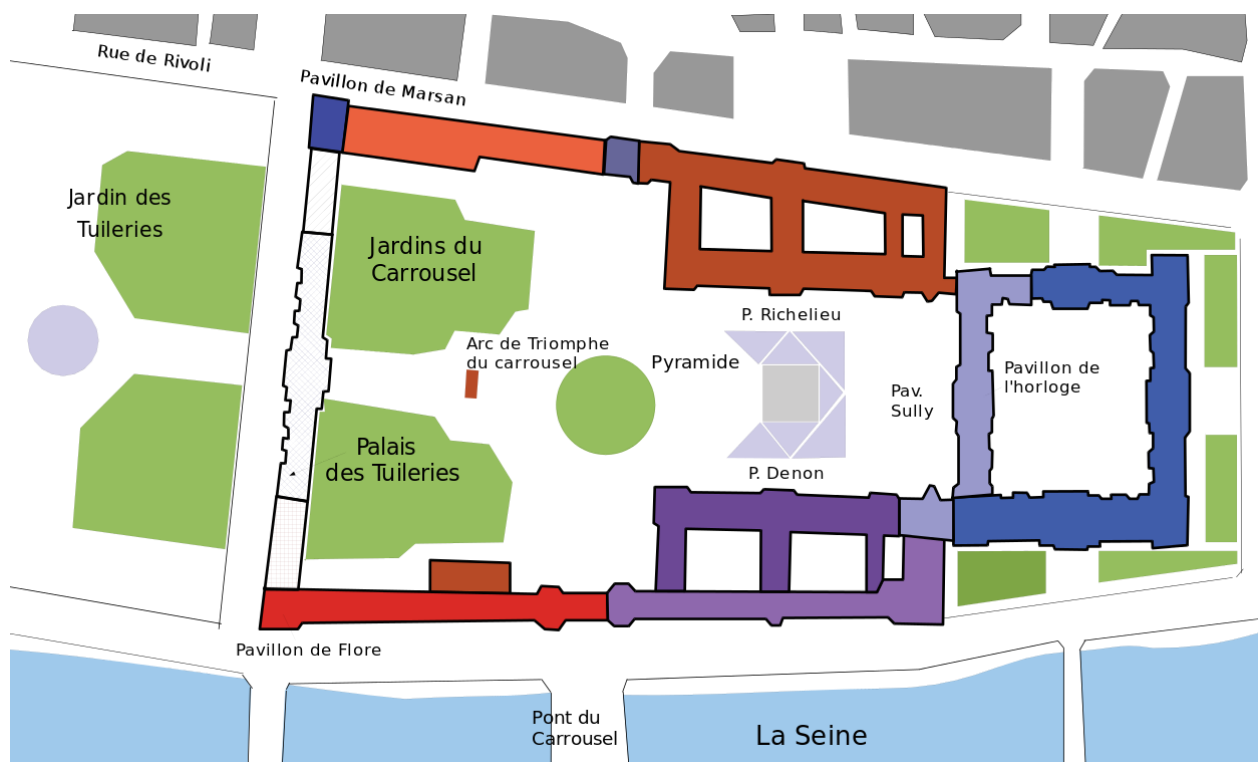
2 ΚΗΠΟΙ ΤΟΥ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ (Jardin des Tuileries). Οι κήποι έγιναν το θέατρο των αιματηρών γεγονότων που ακολούθησαν την κατάληψη του ανακτόρου, την 10η Αυγούστου 1792 από το εξαγριωμένο πλήθος και σήμαναν την σφαγή της βασιλικής φρουράς και τον θάνατο εκατοντάδων πολιτών.

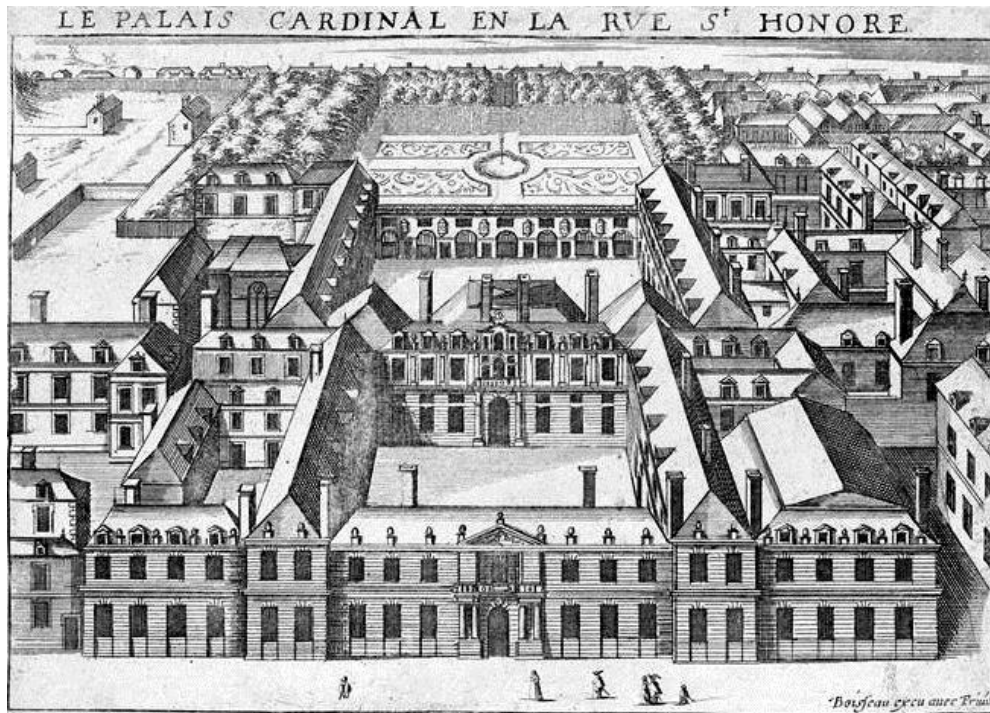
3 ΠΑΛΑΙ ΡΟΥΑΓΙΑΙ (Palais-Royal). Στους κήπους αυτού του ανακτόρου βρισκόταν το Καφέ ντε Φουά. Από εδώ ο Κάμιλλος Ντε Μουλέν κάλεσε τους Παριζιάνους να εξεγερθούν το μεσημέρι της 12ης Ιουλίου 1789. Η εξέγερση κατέληξε στην άλωση της Βασιλίας δύο ημέρες αργότερα. Εδώ βρισκόταν επίσης το εργαστήριο ομοιωμάτων του δόκτορα Κούρτιους, η υπηρέτρια του οποίου πήρε τη νεκρική μάσκα του Ροβεσπιέρου και κατέφυγε στην Αγγλία όπου νυμφεύθηκε κάποιον Τυσσώ...

4 ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ, σήμερα Πλατεία Κονκόρντ (Place de la Concorde). Στην πλατεία στήθηκε η γκιλοτίνα για την εκτέλεση του βασιλιά Λουδοβίκου και πλήθους πρωταγωνιστών της Επανάστασης όπως του Ροβεσπιέρου, του Κάμιλλου Ντε Μουλέν (Camille-Benoît Desmoulin, 1760-1794, συμμαθητής του Ροβεσπιέρου, στενός φίλος του Νταντόν), του Εμπέρ, των Γιρονδίνων, της Μαρίας Αντουανέττας αλλά και χιλιάδων ανώνυμων.

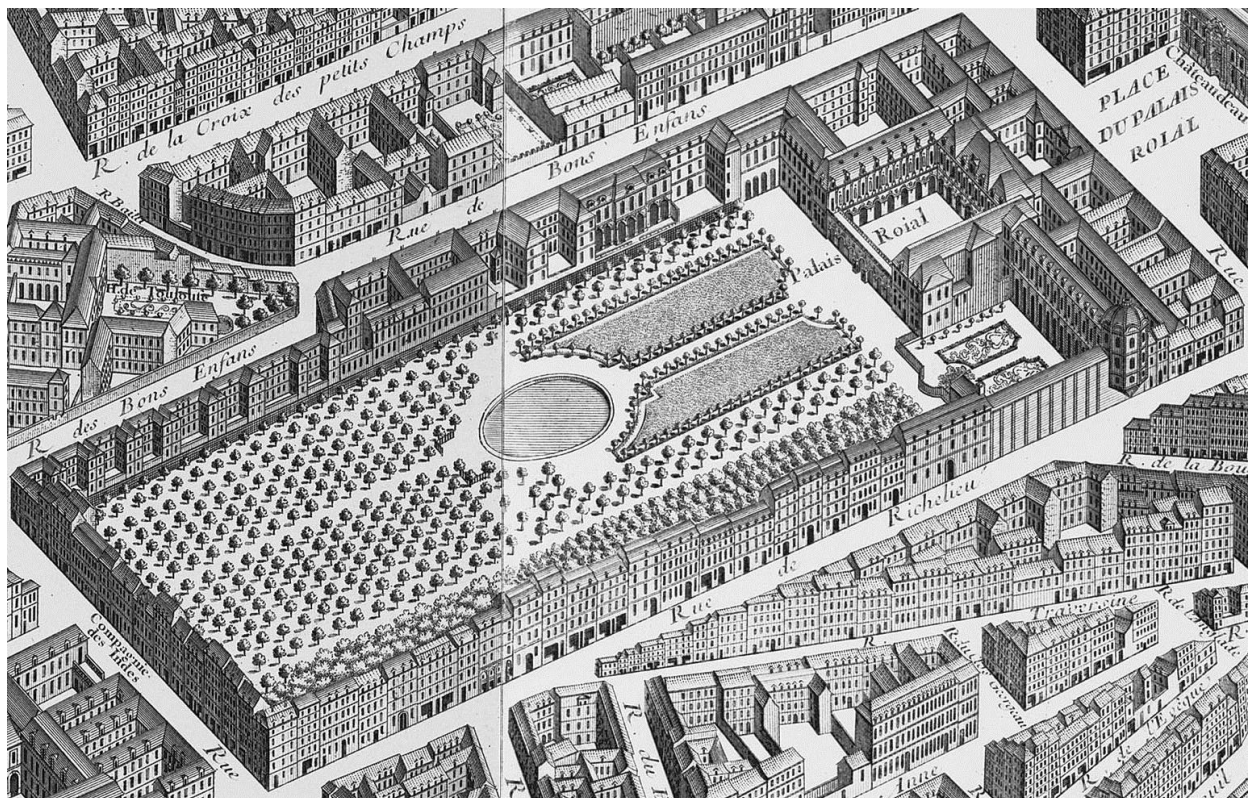
1 και 2. Τα Ανάκτορα του Κεραμεικού, το Λούβρο και η οδός Ριβολί.
 «Les Tuileries, le Louvre, et la rue de Rivoli, vue prise du Jardin des Tuileries», το 1853.
 Σχέδιο του Γάλλου αρχιτέκτονα, ζωγράφου και λιθογράφου Michel-Charles Fichot (1817-1903).

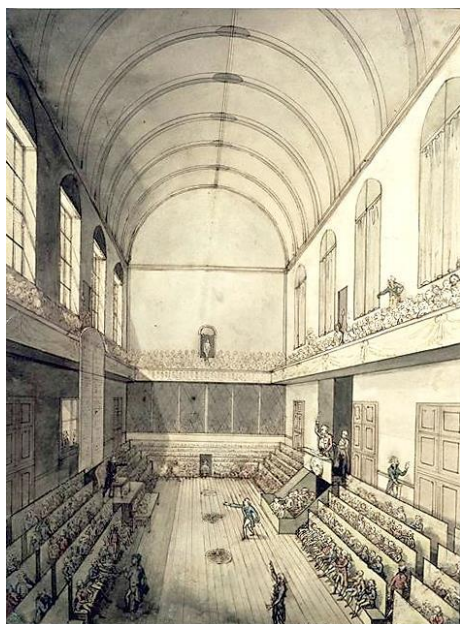
3. Το Palais Cardinal, γύρω στα 1641, προς την οδό Saint-Honoré (πίνακας του Jean Boisseau). Αργότερα επεκτάθηκε και ονομάστηκε Palais-Royal (Βασιλικό Παλάτι).

Κάτω: το Βασιλικό Παλάτι μετά την επέκτασή του. Από την χαρτογραφική καταγραφή του Turgot που δημοσιεύτηκε το 1739.

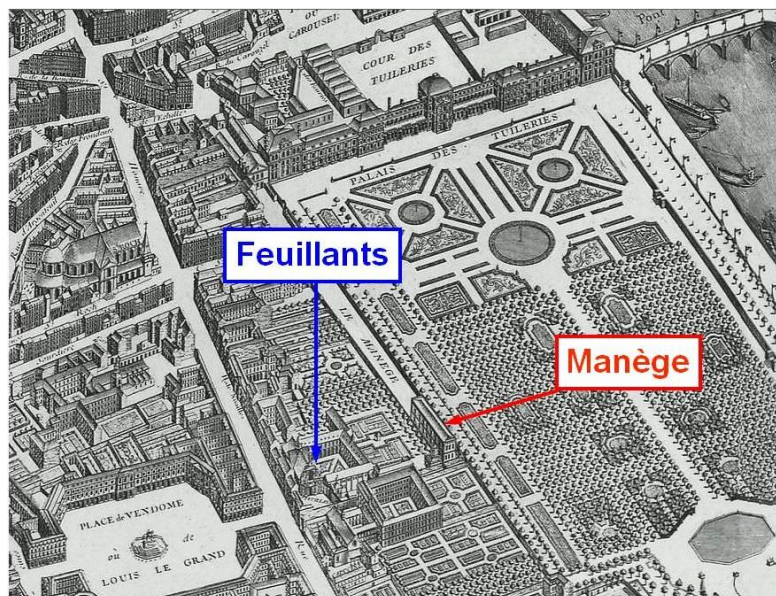
3. Το Συμβούλιο του Κράτους έχει εγκατασταθεί από το 1871 στο κεντρικό κτίσμα του Παλαι Ρουαγιάλ «Le Conseil d'État français, installé depuis 1871 dans le bâtiment central du Palais-Royal».

5 Η ΜΑΝΕΖ (Salle du Manège). Εδώ βρισκόταν η αίθουσα όπου συνεδρίαζαν κατά σειράν η Συντακτική, η Νομοθετική και, στην αρχή, η Συμβατική Συνέλευση. Εδώ έγινε η δίκη του Λουδοβίκου ΙΣΤ΄ και το πρώτο Σύνταγμα της Γαλλίας. Η ακριβής θέση της (πριν από την διάνοιξη των δρόμων) ήταν στην διασταύρωση των σημερινών οδών Ριβολί και Καστιλιόνε, δίπλα στον Κήπο του Κεραμεικού / Jardin des Tuileries.

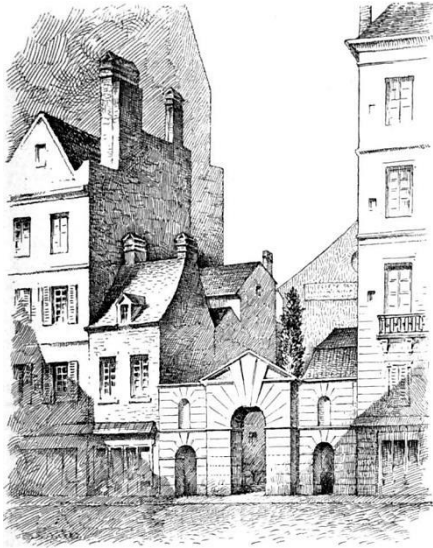
5. Η αίθουσα συνεδριάσεων της Νομοθετικής Συνέλευσης στις 10 Αυγούστου του 1792 («*Vue de l'Assemblée législative au Manège le 10 août 1792*») έργο του Louis-Joseph Masquelier. Και η αναμνηστική πινακίδα που έχει τοποθετηθεί στο σημείο όπου βρισκόταν το κτίσμα.

6 Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΦΕΓΙΑΝΤΙΝΩΝ. Βρισκόταν δίπλα στη Μανέζ με την οποία και επικοινωνούσε. Τόπος συνεδρίασης της Λέσχης των Φεγιαντίνων (La société des Amis de la Constitution, séante aux Feuillants, γνωστή ως le Club des feuillants). Οι Φεγιαντίνοι αποσχίστηκαν από την Λέσχη των Ιακωβίνων (*Club des Jacobins*) ως συντηρητικότερη πτέρυγα.

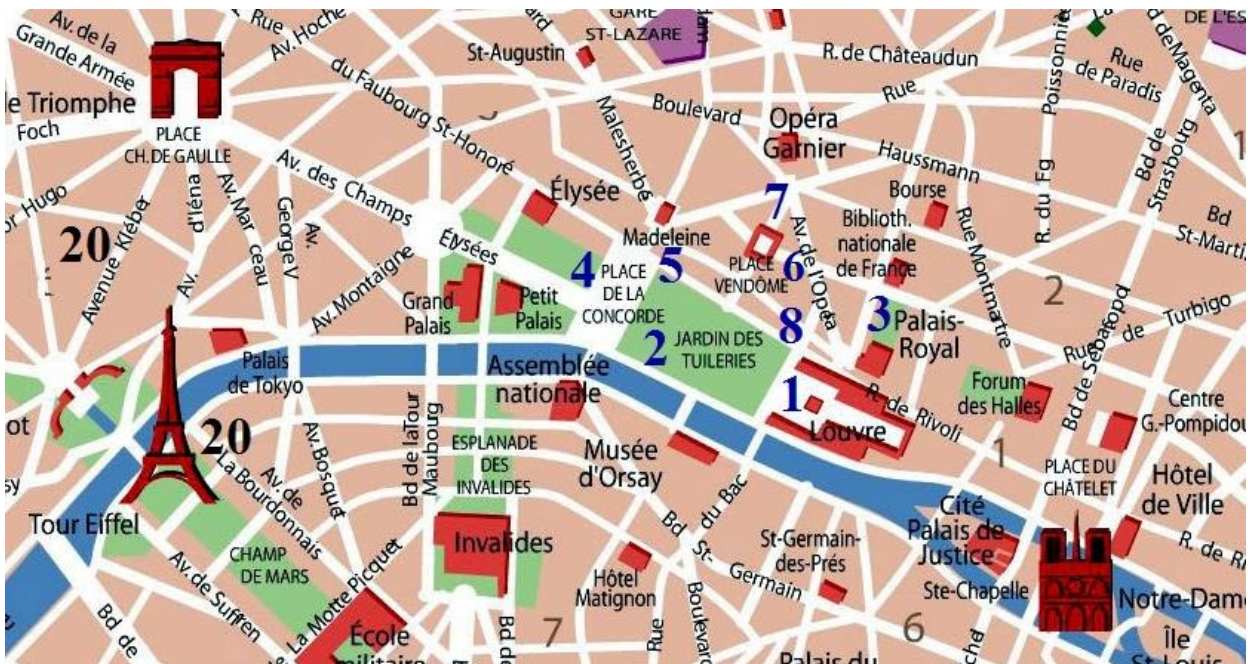
5 και 6. Η Μανέζ και η Μονή των Φεγιαντίνων από την χαρτογραφική καταγραφή του Turgot που δημοσιεύτηκε το 1739. Δεξιά: Η Μονή κατεδαφίζεται στις αρχές του 19ου αιώνα. Πίνακας του Hubert Robert (1733-1808).

7 Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΙΑΚΩΒΙΝΩΝ (Couvent des Jacobins de la rue Saint-Honoré ή Couvent de l'Annonciation, ένα μοναστήρι Δομινικανών που κατεδαφίστηκε το 1816). Εδώ ήταν η έδρα της σημαντικότερης πολιτικής Λέσχης του Παρισιού (της Λέσχης των Ιακωβίνων), με αντιπροσωπείες σε όλη την Γαλλία. Αρχηγός της ήταν ο Ροβεσπιέρος και μέλη της ο Μαρά και ο Νταντόν. Από το 1792, η Λέσχη μετονομάστηκε σε *Société des Jacobins, amis de la liberté et de l'égalité*.

7. Η είσοδος της Λέσχης των Ιακωβίνων στην οδό Saint-Honoré. Από το *Paris révolutionnaire* (Firmin-Didot, Παρίσι 1895).

Και η σφραγίδα της Λέσχης μεταξύ 1789 και 1792.

8 ΟΙΚΙΑ ΡΟΒΕΣΠΙΕΡΟΥ. Τον Μαξιμιλιανό Ροβεσπιέρο (1758-1794) φιλοξενούσε η αφοσιωμένη σε αυτόν οικογένεια του επιλοποιού Ντυπλαί. Το σπίτι βρισκόταν στην οδό Σαιντ Ονορέ, από όπου περνούσαν τα κάρα που οδηγούσαν τους καταδικασμένους στο ικρίωμα της πλατείας της Επανάστασης.

Ο Μωρίς Ντυπλαί (Maurice Duplay, 1738-1820) και το σπίτι του (αρ 9 στον χάρτη) στην οδό Saint-Honoré.

Το σχέδιο του σπιτιού έγινε τον 19ο αι., όταν είχε προστεθεί κι ένας δεύτερος όροφος. Παλαιότερα, το σπίτι του επιλοποιού ήταν μονώροφο. Το δωμάτιο του Ροβεσπιέρου ήταν πάνω από την βρύση της αυλής.

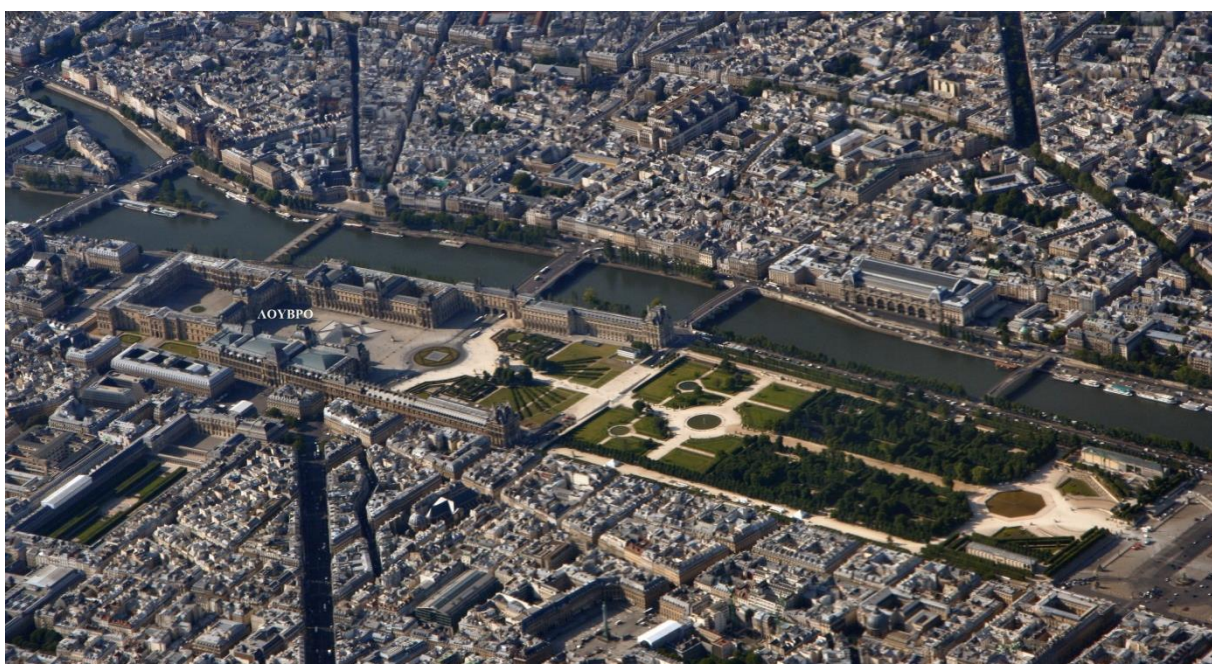
La Maison de Robespierre

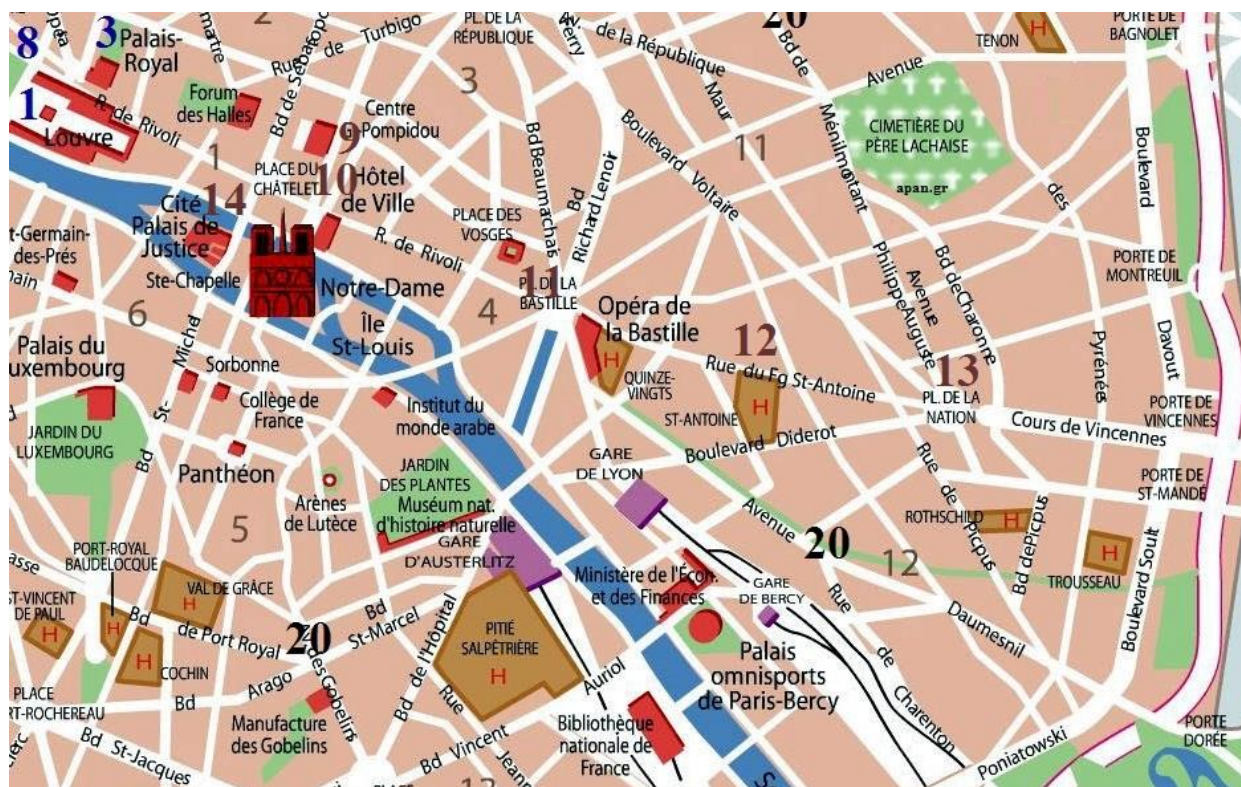

Με κόκκινο σημειώνονται στον χάρτη Β: Οι κύριοι οδικοί άξονες, που διανοιχθήκαν ή επεκτάθηκαν μεταξύ 1850 και 1870 στο κέντρο της πόλης, με αποτέλεσμα να αλλάξει η όψη του επαναστατικού Παρισιού.

Φωτογραφία. Σε πρώτο πλάνο: Το Λούβρο (αριστερά) και οι Κήπου του Κεραμεικού (δεξιά). Ο Σηκουάνας και πέρα η Αριστερή όχθη. Λήψη από Β προς Ν.

Τμήμα 2 του χάρτη Α: Τόποι-μνημεία αρ. 9-14 στην Δεξιά όχθη και στο νησάκι Ile de la Cité

9 ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ (Hôtel de Ville). Το κτήριο όπου στεγάζεται τους τελευταίους έξι αιώνες η δημοτική διοίκηση του Παρισιού, ήταν η έδρα της Κομμούνας (της επαναστατικής διοίκησης της πόλης), καθώς και η έδρα της Εθνοφρουράς, του στρατιωτικού σώματος της Επανάστασης. Από εδώ ξεκίνησε το πλήθος που κατέλαβε τα ανάκτορα του Κεραμεικού τα ξημερώματα της 10ης Αυγούστου 1792. Και:

10 ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΤΕ ΓΚΡΕΒ (Place de Grève). Στην πλατεία, μπροστά στο Δημαρχείο, παλιό τόπο εκτελέσεων από τον Μεσαίωνα, δοκιμάστηκε για πρώτη φορά η γκιλοτίνα. Οι Παριζιάνοι δυσαρεστήθηκαν από τον σύντομο χρόνο του μαρτυρίου και διαδήλωσαν για την επιστροφή των παλαιών μεθόδων βασανισμού και θανάτου.

9 και 10. Η πρώτη πτέρυγα του Δημαρχείου κτίστηκε μεταξύ 1535-1551 κι είχε τον χαρακτήρα αναγεννησιακού κτίσματος. Νέες πτέρυγες χτίστηκαν το 1605-1628 και το 1835. Το Δημαρχείο πυρπολήθηκε στην διάρκεια της Κομμούνας το 1871, όταν κάηκαν και τα δημοτικά αρχεία. Η ανοικοδόμηση του 1874-1881 ακολούθησε σε μεγάλο βαθμό τα παλαιά σχέδια.

11 ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ της ΒΑΣΤΙΛΗΣ (Bastille). Εδώ, στην θέση της σημερινής πλατείας της Βαστίλης, υψωνόταν το φρούριο-σύμβολο της βασιλικής απολυταρχίας. Η ακριβής θέση του φρουρίου βρισκόταν στο δυτικό μέρος της πλατείας και επισημαίνεται μέχρι σήμερα από ειδική διαγράμμιση στο έδαφος. Η κατάληψή του, το μεσημέρι της 14ης Ιουλίου 1789 από το επαναστατημένο πλήθος, συμβολίζει την έναρξη της Επανάστασης.

11. Απόσπασμα από τον σπάνιο χάρτη των Truschet και Hoyau», έργο χρονολογημένο γύρω στα 1550-53 στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας:

Η Πύλη του Αγίου Αντωνίου και το Φρούριο της Βαστίλης. «Porte St-Antoine et la Bastille sur le plan de Truschet et Hoyau».

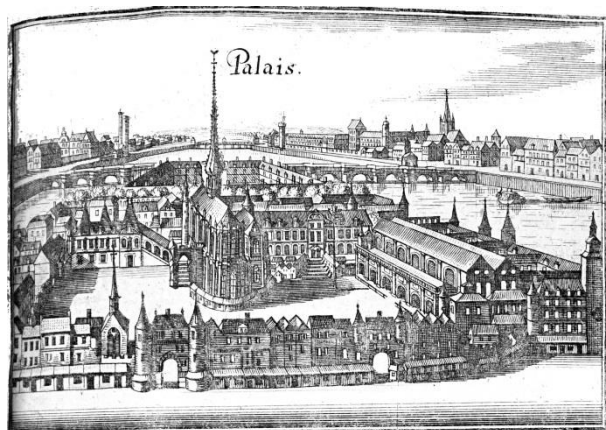
Μακέτα της Βαστίλης στο Μουσείο Carnavalet

12 ΦΟΜΠΟΥΡ ΣΑΙΝΤ ΑΝΤΟΥΑΝ (Faubourg Saint-Antoine). Το εργατικό αυτό προάστιο του Παρισιού (σήμερα ενσωματωμένο στην πόλη), ήταν μονίμως επικίνδυνη εστία κοινωνικής αναταραχής και ανάφλεξης. Από εδώ ξεκίνησαν σχεδόν όλες οι επαναστατικές ενέργειες του παρισινού πλήθους.

13 ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΟΥ ΘΡΟΝΟΥ (σήμερα Πλατεία Νασιόν / Place de la Nation). Στο σημείο αυτό, που βρισκόταν επάνω στο τείχος του Παρισιού, στήθηκε η γκιλοτίνα κατά την περίοδο της Τρομοκρατίας. Πολύ κοντά, στην οδό Πικπούς / rue de Picpus (στο 12ο Διαμέρισμα / Arrondissement), βρέθηκαν δύο μεγάλες τάφοι όπου θάφτηκαν ομαδικά τα 3.000 θύματα που εκτελέστηκαν εδώ.

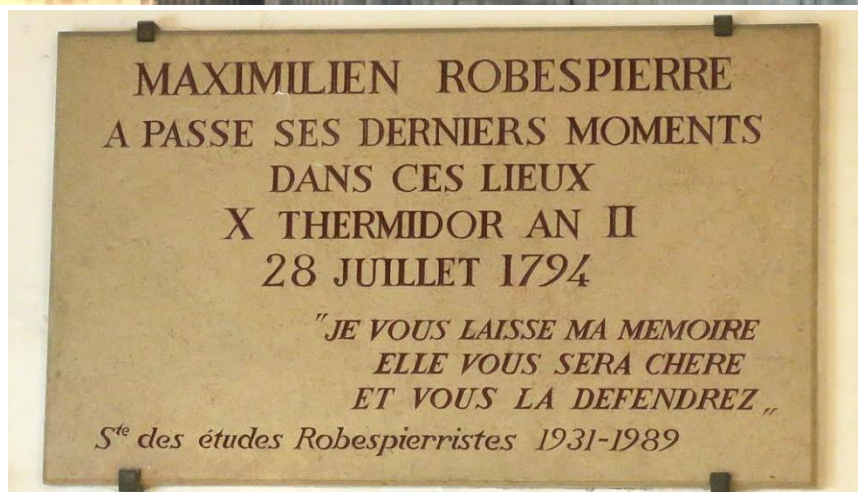
14 ΚΟΝΣΙΕΡΖΕΡΙ (CONCIERGERIE). Το μεσαιωνικό αυτό κτήριο ανήκει σε ένα μεγάλο οικοδομικό συγκρότημα. Είναι μέρος του πρώτου παλατιού της πόλης ήδη από την εποχή του καίσαρα Ιουλιανού (4ος μ.Χ. αι.) και υπήρξε έδρα των Γάλλων βασιλέων κατά τον Μεσαίωνα, πριν μεταφερθεί η βασιλική διαμονή στο συγκρότημα του Λούβρου. Έκτοτε, μετατράπηκε σε φυλακή και απετέλεσε την πλέον φοβερή φυλακή της Επανάστασης, καθώς και την έδρα του Επαναστατικού Δικαστηρίου. Από εδώ ξεκινούσαν τα κάρα με τους χιλιάδες καταδικασμένους για τα διάφορα μέρη όπου ήταν στημένη η γκιλοτίνα. Γι' αυτό αποκαλούσαν το κτήριο «προθάλαμο της λαιμητόμου». Σήμερα είναι επισκέψιμος μόνον ο χώρος των φυλακών.

14. Η φρικτή φυλακή Κονσιερζερί το 1655. Και δεξιά: κάγκελα από το γυναικείο τμήμα των φυλακών.

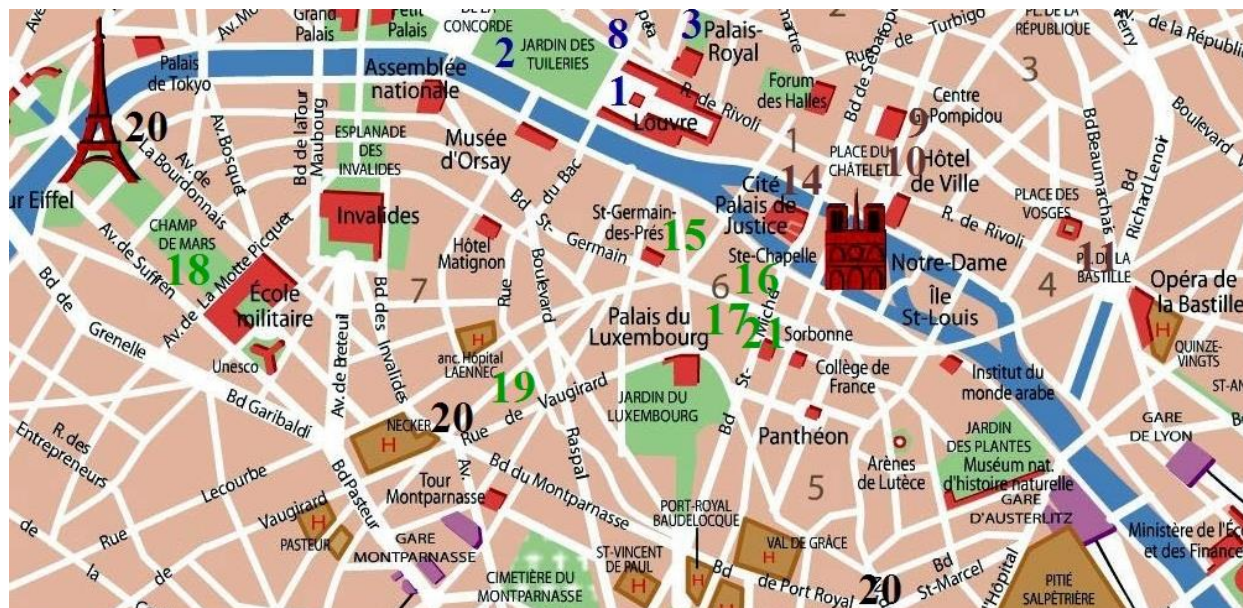
14. Απόσπασμα από τις πινακίδες που έχουν αναρτηθεί στην Κονσιερζερί, στις οποίες έχουν αναγραφεί οι αλφαβητικοί κατάλογοι με τα 2.780 ονόματα των ανθρώπων που έφυγαν από εδώ για τη γκιλοτίνα. Κατά σύμπτωση, το όνομα του βασιλιά Λουδοβίκου είναι στην ίδια αράδα (αλλά σε διπλανή στήλη) με το όνομα της Μαρίας Αντουανέττας «χήρας του Λουδοβίκου Καπέτ», όπως σημειώνεται ξερά-ξερά κάτω από το όνομά της.

Lops L. <i>Travailleur en baleine</i>	Marc Simon L.-E.-G. <i>Ex-noble</i>
Lorenzo C.-P. <i>Homme de lettres</i>	Marcy F. <i>Domestique</i>
Lorimier de Chamilly C.-C.	Marentin V.
Lorxet J.-B.	Maret C.
Loth J. <i>Prisonnier de guerre</i>	Marguerite E.-M. <i>Ex-noble</i>
Louher André <i>Notaire</i>	Marguet François-Antoine <i>Juge</i>
Louis XVI, dit Capet <i>dernier roi des Français</i>	Marie-Antoinette dite Lorraine d'Autriche <i>Veuve de Louis Capet</i>
Louvatière J.-B.	Marin G.-S.
Louvet F.-C. <i>Administrateur de police</i>	Marinot J.-B. <i>Meunier</i>
Lubet J.-B. <i>Chef-armurier</i>	Marion Lamaule P.-B. <i>Ex-noble</i>
Lubins J.-J. <i>Fubstitut</i>	Mariveaux J.-C.-M. <i>Homme de loi</i>
Lucas F.-N. <i>Serrurier</i>	Marivetz Etienne-Claude <i>Ecuyer</i>
Luckner Nicolas <i>Maréchal de France</i>	Marmande Cécile <i>Ex-noble</i>
Lullyt Félix-J.-B. <i>Ancien commissaire des guerres</i>	Marquet C. <i>Loueur de carrosses</i>

Ο Μαξιμιλιανός Ροβεσπιέρος πέρασε εδώ τις τελευταίες στιγμές της ζωής του ... 28 Ιουλίου 1794

Τμήμα 3 του χάρτη Α και τόποι-μνημεία αρ. 15-19 και 21 στην Αριστερή όχθη (οι αριθμοί έχουν μπει κατά προσέγγιση, για να διακρίνονται και τα ονόματα των δρόμων και πλατειών)

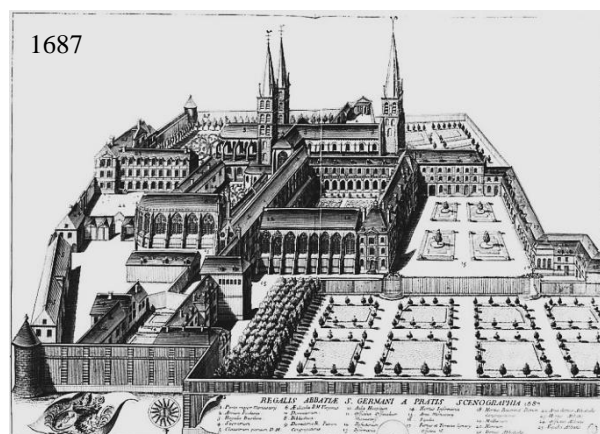

Η περιοχή όπου οι αρ. 15-17 και 21 (μεταξύ Σαιν Ζερμαίν-Κήποι Λουξεμβούργου-Σορβόνη-Πάνθεον) έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές λόγω της χάραξης κεντρικών βουλεβάρτων και της πολεοδομικής αναδιάρθρωσης που έγινε στα μέσα του 19ου αιώνα, όπως φαίνεται στον χάρτη Β (στη σ. 7).

15 ΣΑΙΝ ΖΕΡΜΑΙΝ ΝΤΕ ΠΡΕ (Saint-Germain-des-Prés). Στις φυλακές αυτού του μεσαιωνικού αββαείου (σήμερα σώζεται μόνον η εκκλησία της μονής, η οποία είναι η παλαιότερη της πόλης) καθώς και στους γειτονικούς δρόμους, άρχισαν οι φοβερές σφαγές του Σεπτεμβρίου 1792, που επεκτάθηκαν σε όλες τις φυλακές του Παρισιού. Οι φυλακές βρίσκονταν ακριβώς απέναντι από την εκκλησία, πάνω στο σημερινό μπουλβάρ Σαιν Ζερμαίν.

16 Οδός ντε ΚΟΜΜΕΡΣ (Rue du Commerce). Σε αυτό τον μεσαιωνικό δρόμο βρίσκεται μέχρι σήμερα το καφέ Προκόπ, φιλολογικό καφενείο στην εποχή του Διαφωτισμού, τόπος συγκέντρωσης των προσωπικοτήτων της Επανάστασης και κέντρο της παρισινής διανοήσης μέχρι την δεκαετία του 1930. Εδώ βρισκόταν επίσης το τυπογραφείο όπου ο Μαρά εξέδιδε την εφημερίδα *Ο φίλος του λαού*. Απέναντι από το τυπογραφείο βρισκόταν ένα ξυλουργικό εργαστήριο, όπου κατασκευάστηκαν οι γκιλοτίνες που χρησιμοποιήθηκαν στην Επανάσταση.

17 ΟΙΚΙΑ ΝΤΑΝΤΟΝ. Βρισκόταν ακριβώς στην θέση όπου υπάρχει σήμερα το άγαλμά του, επάνω στο μπουλβάρ Σαιν Ζερμαίν, απέναντι από την οδό ντε Κομέρς (rue du Commerce, η οδός του εμπορίου).

15. Το Αββαείο του Αγίου Γερμανού των Αγρών / Saint-Germain-des-Prés (που ιδρύθηκε τον 6ο αι.) σε σχέδιο του 1687. Εδώ, στους αγρούς του μεσαιωνικού Παρισιού, γινόταν κάθε χρόνο η μεγάλη εμποροπανήγυρη (κάτι ανάλογο με τα Δημήτρια της Θεσσαλονίκης). Ξακουστή ήδη από το 1176, η Foire Saint-Germain συγκέντρωνε όχι μόνον εμπόρους, αλλά και διάφορες άλλες ζωηρές κοινωνικές ομάδες, όπως φοιτητές και διανοούμενους, που προσέδωσαν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της περιοχής γύρω από το Σαιν Ζερμέν. Εδώ εγκαταστάθηκε κατά καιρούς η περίφημη, αλλά περιφερόμενη από περιοχή σε περιοχή, Comédie-Française· εδώ ήταν τα περισσότερα τυπογραφεία· εδώ λειτούργησε το πρώτο καφέ (όταν έφτασε ο καφές από την οθωμανική Μέση Ανατολή) και πολύ σύντομα τα καφέ ξεπέρασαν τα εκατό. Η εμποροπανήγυρη καταργήθηκε το 1789, αλλά στην διάρκεια των οκτακοσίων χρόνων της λειτουργίας της είχε διαμορφώσει τον τόπο συνάντησης διανοουμένων και καλλιτεχνών, το πιο ζωντανό κέντρο ανταλλαγής ιδεών. Δεξιά: Το ξεσηκωμένο πλήθος στις 30 Ιουνίου 1789.

15. Η σφαγή στο Σαιν Ζερμαίν ντε Πρε στις 2 Σεπτεμβρίου 1792.

CAFÉ PROCOPE
 ICI
 PROCOPIO DEI COLTELLI
 FONDA EN 1686
 LE PLUS ANCIEN
 CAFÉ DU MONDE
 ET LE PLUS CÉLÈBRE
 CENTRE DE LA VIE
 LITTÉRAIRE
 ET PHILOSOPHIQUE
 AU 18^E ET AU 19^E SIÈCLES.
 IL FUT FRÉQUENTÉ PAR
 LA FONTAINE, VOLTAIRE,
 LES ENCYCLOPÉDISTES
 BENJAMIN FRANKLIN,
 DANTON, MARAT,
 ROBESPIERRE,
 NAPOLÉON BONAPARTE,
 BALZAC, VICTOR HUGO,
 GAMBETTA, VERLAINE,
 ET ANATOLE FRANCE.

16. Ένας Αρμένιος ονόματι Πασκάλ άνοιξε το πρώτο καφέ του Παρισιού στην εμποροπανήγυρη του 1672 κι όταν τέλειωσε το μεγάλο εμπορικό γεγονός, αποφάσισε να φτιάξει ένα μόνιμο στέκι. Αλλά οι ξένοι έμποροι είχαν φύγει, κυρίως οι Χριστιανοί που είχαν έρθει από την οθωμανική Ανατολή, και στους Παριζιάνους δεν άρεσε αυτό το πικρό μαυροζούμι. Ο Πασκάλ έφυγε για το Λονδίνο. Ένας άλλος Αρμένιος, ο Μαλιμπάν, άνοιξε τότε νέο καφέ, όπου πουλούσε και καπνό και πίπες. Απογοήτευση. Ο Μαλιμπάν έφυγε για την Ολλανδία. Την επιχείρηση συνέχισε ένα από τα γκαρσόνια του, ο Κιρκόρ, Αρμένιος κι αυτός, γεννημένος στην Περσία, ο οποίος μετέφερε το μαγαζί κοντά στο Θέατρο, την Comédie-Française. Όλα δυο βήματα από το Αββαείο του Σαιν Ζερμαίν και τον χώρο της διεθνούς έκθεσης. Τότε εμφανίστηκε ο Προκόπ. Ήταν ο Σικελός Francesco Procopio dei Coltellì, που είχε δουλέψει τους καφέδες κοντά στον Πασκάλ. Αυτός πήρε την επιχείρηση, τη μετονόμασε «Προκόπ», εμπλούτισε το μενού και την κατέστησε ένα από τα πιο αγαπητά στέκια των λογίων, οι οποίοι συναντιόνταν στο πατάρι του μαγαζιού.

Με περισσή υπερηφάνεια αναφέρεται στην πινακίδα του ζακουστού Καφέ, που λειτουργεί μέχρι σήμερα, ότι είναι «το αρχαιότερο Καφέ του κόσμου». Αν και δεν είναι ιστορικά ακριβής η αναφορά, το Procope είναι σίγουρα το παλαιότερο καφέ της γαλλικής πρωτεύουσας. Ανάμεσα στους διάσημους πελάτες του, συγκαταλέγονται οι εγκυκλοπαιδιστές Ντιντερό και ντ' Αλομπέρ, που είχαν μεταβάλλει το πατάρι του σε «ανοιχτό πανεπιστήμιο». Αργότερα, μερικοί από τους πρωταγωνιστές της Επανάστασης (Ροβεσπιέρος, Μαρά, Νταντόν, του οποίου το σπίτι ήταν πάρα πολύ κοντά), ενώ στα νεότερα χρόνια ο Μπαλζάκ και άλλοι πολλοί.

(13, Rue de l'ancienne Comédie - Rue du Commerce)

A Danton La Ville de Paris 1889

17. Το άγαλμα του Νταντόν (Georges Jacques Danton, 1759-1794), έργο του γλύπτη Auguste Paris. Το παράγγειλε η Πόλη του Παρισιού με την ευκαιρία της εκατονταετίας της Γαλλικής Επανάστασης και αρχικά το τοποθέτησε στο σημείο όπου βρισκόταν το σπίτι του επαναστάτη (στην Cour du Commerce Saint André). Έχει μεταφερθεί κοντά στην στάση του Μετρό Οντεόν.

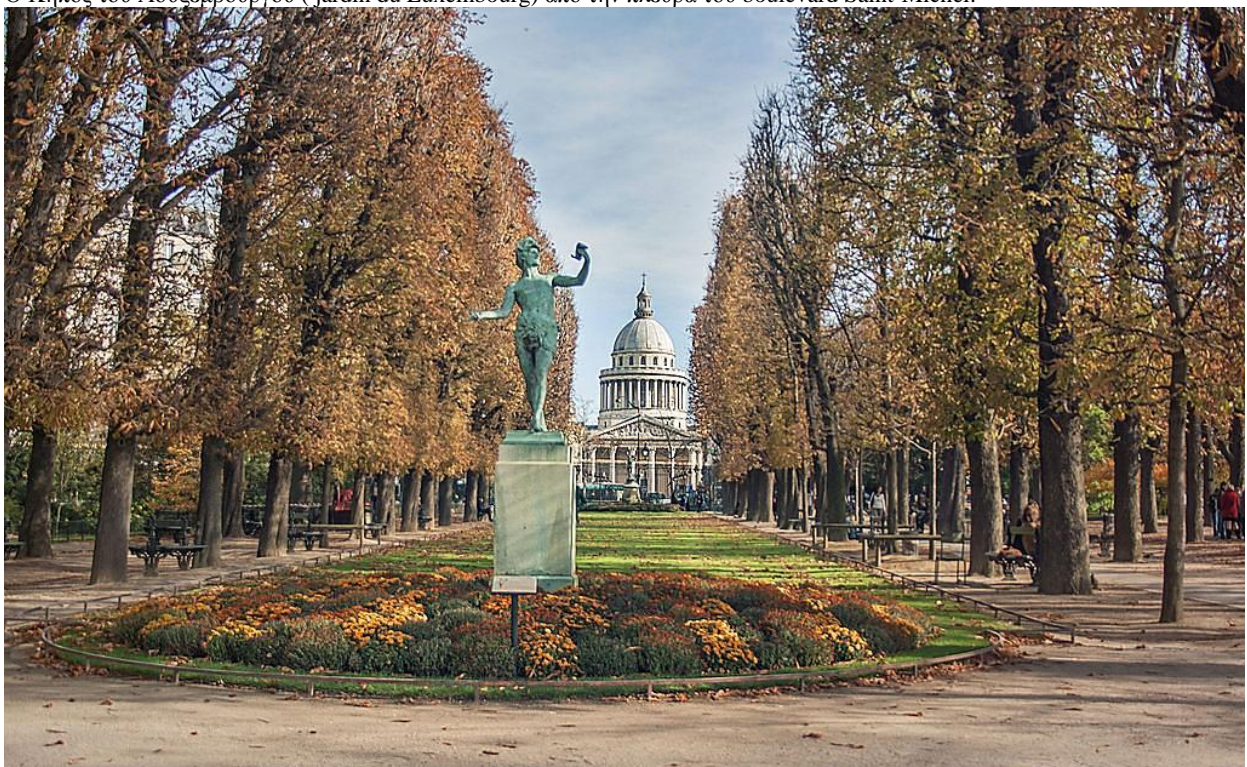

21 ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΚΟΡΔΕΛΙΕΡΩΝ (Κορδελιέρων) (Couvent des Cordeliers de Paris) σε κόκκινο κύκλο στον χάρτη του Παρισιού τον καιρό της Επανάστασης. Σε αυτό το παλαιότατο και πελώριο μοναστηριακό συγκρότημα είχε την έδρα της και συνεδρίαζε η ομώνυμη λέσχη (Club des Cordeliers). Επιφανή μέλη της ήσαν ο Μαρά και ο Νταντόν. Μετά τις 10 Αυγούστου 1792, ένα μέρος της μονής μετατράπηκε σε νοσοκομείο για να στεγάσει τους πολλούς Μαρσεγιέζους που είχαν τραυματιστεί στις επιθέσεις στον Κεραμεικό (Tuileries). Εδώ, στον ισκίο μιας ιτιάς κλαιούσας είχε ταφεί τον Ιούλιο του 1793 ο δολοφονημένος επαναστάτης Μαρά (αργότερα, η σωρός μεταφέρθηκε στο Πάνθεον). Η Λέσχη των Κορδελιέρων διαλύθηκε το 1795. Τα κτήρια του, προ καιρού, παρηκμασμένου μοναστηριακού ιδρύματος ενσωματώθηκαν εντέλει στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και στεγάζουν σήμερα επιστημονικά τμήματα (Sorbonne Université - Campus des Cordeliers).

Το πασίγνωστο Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ, ο κεντρικός κατακόρυφος άξονας ανάμεσα στον Κήπο του Λουξεμβούργου και τον Σηκουάνα, στο κέντρο του βου Διαμερίσματος, δεν υπήρχε τον καιρό της Επανάστασης. Στον πίνακα του Jean-François Raffaëlli (1918): Το Boulevard Saint-Michel με την διασταύρωση της οδού Σουφλό / rue Soufflot.

Ο Κήπος του Λουξεμβούργου (jardin du Luxembourg) από την πλευρά του boulevard Saint-Michel.

Τμήμα 3 του χάρτη Α και τόποι-μνημεία αρ. 18 και 19

19 ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΚΑΡΜΗΛΙΤΩΝ (Le couvent des Carmélites / Couvent de Carmes). Εδώ σφαγιάστηκαν περισσότεροι από 400 ιερείς κατά τις σφαγές του Σεπτεμβρίου 1792.

18 ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ (Champ de Mars). Σε αυτό το εκτεταμένο πεδίο, όπου σήμερα δεσπόζει ο πύργος του Αιφελ, γιορτάστηκε η Φεντερασιόν (γιορτή της Συναδέλφωσης της Γαλλίας) την 14η Ιουλίου 1790 (τις οποίες απεικονίζει ο πίνακας). Έναν χρόνο μετά, στις 17 Ιουλίου του 1791, στο ίδιο σημείο, κατά διαταγή της Κομμούνας και με τις διαταγές του μαρκήσιου Λαφαγιέτ (Marquis de Lafayette), έγινε η σφαγή του πλήθους που ζητούσε την κατάργηση της βασιλείας (Champ de Mars Massacre).

18. Λήψη από τον πύργο του Αιφελ: Το Πεδίο του Αρεως.
Το πανύψηλο κτήριο στο βάθος είναι ο Πύργος του Μονπαρνάς (Tour de Montparnasse).

20 ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΩΝ FERMIERS GENEREAUX (Φερμιέ Ζενερό). Το «Τείχος της Εφορίας» ή «των Εφοριακών», που «φυλάκιζε το Παρίσι» και υψήρξε μία από τις αιτίες της Επανάστασης, όπως πίστευαν πολλοί εκείνον τον καιρό, άρχισε να κτίζεται γύρω από τον αστικό πυρήνα το 1784, δηλαδή μόλις πέντε χρόνια πριν ξεσπάσει η Επανάσταση. Περιέβαλλε τα 11 από τα 20 διαμερίσματα (arrondissements) της σύγχρονης διοικητικής διαίρεσης του Παρισιού κι όταν ολοκληρώθηκε είχε μήκος 24 χλμ. Το ύψος του ήταν περίπου 3,24 μέτρα. Σκοπός ήταν να ελέγχονται τα προϊόντα που έμπαιναν στην πόλη, ώστε να επιβάλλονται τα ποικίλα και δυσβάσταχτα τέλη, και να αποτραπεί η λαθραία είσοδος αγαθών. Μολονότι το φορολογικό σύστημα ήταν εξαιρετικά περίπλοκο, απλοποιώντας εδώ τα πράγματα, που θα εξηγηθούν στις διαλέξεις, σημειώνουμε μόνον ότι αυτοί οι Φερμιέ Ζενερό ήταν οι φοροεισπράκτορες των επιχειρηματιών, οι οποίοι εκμίσθωναν από το βασιλικό ταμείο τα τέλη που έπρεπε να καταβληθούν στις εισόδους του επαχθούς τείχους (προπλήρωναν δηλαδή ένα μεγάλο ποσό στον βασιλιά, ενώ οι ίδιοι κέρδιζαν τα επιπλέον έσοδα). Αμέτρητοι άνθρωποι φυλακίστηκαν, για να αναγκαστούν να εξοφλήσουν τα χρέη τους, ενώ το Παρίσι πεινούσε και οι επαρχίες, ακόμα και ορισμένοι ανώτατοι κληρικοί, διαμαρτύρονταν, επειδή μειωνόταν δραστικά η δυνατότητά τους να στέλνουν προϊόντα στην πρωτεύουσα. Την επομένη της κατάληψης της Βασιλίας, το επαναστατημένο πλήθος όρμισε εναντίον του τείχους. Εντέλει, την Πρωτομαγιά του 1791 καταργήθηκαν τα τέλη εισόδου. Αλλά το φριχτό τείχος κατεδαφίστηκε το 1860.

«*Le mur murant Paris rend Paris murmurent*» (Το τείχος που τειχίζει το Παρίσι κάνει το Παρίσι να μουρμουρίζει)

Συγκεντρωμένες οι ονομασίες των μνημείων και τα τοπωνύμια που αναφέρονται στον χάρτη Α

ΕΛΛΗΝΙΚΑ – ΓΑΛΛΙΚΑ

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ (ΑΝΑΚΤΟΡΑ)	Palais des Tuileries
ΚΗΠΟΙ ΤΟΥ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ	Jardin des Tuileries
ΠΑΛΑΙ ΡΟΥΑΓΙΑΛ	Palais Royal
ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ la Concorde)	Place de la Révolution (σήμερα Place de
Η ΜΑΝΕΖ	<i>Le Manège (Salle du Manège)</i>
Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΦΕΓΙΑΝΤΙΝΩΝ	Le couvent des Feuillants
Η ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΙΑΚΩΒΙΝΩΝ	Le couvent des Jacobins
ΟΙΚΙΑ ΡΟΒΕΣΠΙΕΡΡΟΥ	<i>La Maison de Robespierre</i>
ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ	<i>Hôtel de Ville</i>
ΠΛΑΤΕΙΑ ΝΤΕ ΓΚΡΕΒ	<i>Place de Grève</i>
ΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΤΙΑΗΣ	La Bastille
ΦΟΜΠΟΥΡ ΣΑΙΝΤ ΑΝΤΟΥΑΝ	<i>Faubourg Saint-Antoine</i>
ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΟΥ ΘΡΟΝΟΥ Place de la Nation)	Place du Trône-Renversé (σήμερα
ΚΟΝΣΙΕΡΖΕΡΙ	<i>La Conciergerie</i>
ΣΑΙΝ ΖΕΡΜΑΙΝ ΝΤΕ ΠΡΕ	<i>Saint-Germain-des-Prés</i>
Οδός ντι ΚΟΜΜΕΡΣ	<i>Rue du Commerce</i>
ΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΝΤΑΝΤΟΝ	<i>Maison de Danton</i>
ΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ	Champ de Mars
ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΚΑΡΜΗΛΙΤΩΝ	Couvent de Carmes
ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΩΝ FERMIERS GENEREAUX	<i>Le mur des fermiers généraux</i>
ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΚΟΡΝΤΕΛΙΕ (ΚΟΡΔΕΛΙΕΡΩΝ)	Couvent des Cordeliers

Πολιτικοί Όροι (που αναφέρονται στο Α΄ Μέρος των Σημειώσεων)

ΕΛΛΗΝΙΚΑ – ΓΑΛΛΙΚΑ

Ένδοξη περίοδος	<i>Les Années lumières</i>
Τρομερά χρόνια	<i>Les Années terribles</i>
Θερμιδοριανή περίοδος	Thermidor (<i>L' Epoque thermidorienne</i>)
Διευθυντήριο	<i>Le Directoire</i>
Υπατεία	<i>Le Consulat</i>

Οι Συνελεύσεις	<i>Les Assemblées</i>
Η Κομμούνα του Παρισιού	<i>La Commune de Paris</i>
Οι Πολιτικές λέσχες	<i>Les Clubs</i>
Η Λέσχη των Κορδελιέρων	<i>Le Club des Cordeliers</i>
Η Λέσχη των Φεγιαντίνων	<i>Le Club des Feuillants</i>
Οι Γιρονδίνοι	<i>Les Girondins</i>
Τα Τμήματα του Παρισιού	<i>Les Sections de Paris</i>
Οι Επιτροπές	<i>Les Comités</i>
Επιτροπή Δημόσιας Ασφάλειας	<i>Le Comité de sûreté générale</i>
Επιτροπή Κοινής Σωτηρίας	<i>Le Comité de salut public</i>
Οι Αβράκωτοι	<i>Les Sans-culottes</i>
Οι Λυσσασμένοι	<i>Les Enragés</i>

Γ.Μ.

Οι «Αβράκωτοι» είναι η μετάφραση του όρου *Les Sans-culottes*, με τον οποίο χαρακτήρισαν οι νεότεροι Γάλλοι ιστορικοί τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα της Τρίτης Τάξης / *Tiers Etat*, επειδή οι περισσότεροι από εκείνους που τα συγκροτούσαν δεν φορούσαν το πολυτελές (και στενότατο συνήθως) βρακί των ανώτερων στρωμάτων της Τρίτης Τάξης. Να σημειωθεί ότι στην Τρίτη Τάξη περιλαμβάνονταν όλοι όσοι δεν ανήκαν στην Αριστοκρατία και τον Κλήρο και δεν είχαν τα σχετικά προνόμια. Ο ελληνικός όρος «τάξη» δεν αποδίδει με ακρίβεια τον ιστορικό όρο *Tiers Etat*, ο οποίος αναφερόταν στην συντριπτική πλειονότητα του πληθυσμού της Γαλλίας στην διάρκεια του Παλαιού Καθεστώτος / *Ancien Régime*. Αντίθετα, προκαλεί μάλ-λον σύγχυση –εφόσον η κοινωνική «τάξη» (*classe sociale*) έχει άλλο νόημα στη νεότερη πολιτική ορολογία.